

บทที่ 1

บทนำ



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการพัฒนาทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ตลอดจนวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่เจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 20 ทำให้ประชากรโลกอายุยืนยาวขึ้น โดยคาดการณ์ว่าประชากรสูงอายุทั่วโลกจะเพิ่มจำนวนขึ้นเป็นร้อยละ 10 ของประชากรโลกในปี พ.ศ.2543 (ค.ศ.2000) หรือกว่า 600 ล้านคน (วิฑูร แสงสิงแก้ว, 2536)

ในประเทศไทย นับตั้งแต่รัฐบาลได้ประกาศนโยบายประชากรของชาติขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2513 เพื่อลดอัตราการเพิ่มของประชากร ภาวะการเจริญพันธุ์ของประชากรลดลงอย่างมากและรวดเร็ว ภาวะการตายลดลงจนอยู่ในระดับที่ต่ำมาก ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้นเนื่องจากการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้านการศึกษาและด้านสุขภาพอนามัย โดยในปี พ.ศ.2513 มีอายุเฉลี่ยประชากรชาย 57.70 ปี และหญิง 61.35 ปี และคาดว่าในปี พ.ศ.2538 ประชากรมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็นชาย 63.50 ปี และหญิง 68.75 ปี (สมาคมอนามัยแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) ภาวะดังกล่าวส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของประชากร เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.2530 กับปี พ.ศ.2535 จะเห็นได้ว่า ประชากรวัยเด็ก (อายุไม่เกิน 14 ปี) ลดลงจากร้อยละ 35.2 เหลือร้อยละ 32.1 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ขณะที่ประชากรวัยหนุ่มสาวและวัยกลางคนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 59.0 เป็นร้อยละ 61.6 และประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.8 เป็นร้อยละ 6.3 หรือ 3.6 ล้านคน และคาดว่าประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.1 หรือ 4.3 ล้านคน ในปี พ.ศ.2540 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 7.8 หรือ 5.1 ล้านคน ในปี พ.ศ.2545 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8.6 หรือ 5.9 ล้านคน ในปี พ.ศ.2550 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 9.9 หรือ 7.1 ล้านคน ในปี พ.ศ.2555 (คณะทำงานคาดประมาณประชากร, 2528) ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของประชากรที่คาดประมาณโดยสมมติฐานภาวะเจริญพันธุ์
ระดับกลาง

หน่วย : พันคน

เพศ/อายุ	2530		2535		2540		2545		2550		2555	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
หญิง												
0 - 14	9,309	34.8	9,206	31.7	8,909	28.7	8,542	26.0	8,196	23.7	7,808	21.7
15 - 59	15,775	58.9	17,794	61.4	19,725	63.5	21,571	65.5	23,138	67.0	24,257	67.6
60 +	1,680	6.3	2,001	6.9	2,406	7.8	2,805	8.5	3,224	9.3	3,833	10.7
รวม	26,764	100.0	29,001	100.0	31,040	100.0	32,918	100.0	34,558	100.0	35,908	100.0
ชาย												
0 - 14	9,585	35.7	9,446	32.5	9,165	29.5	8,834	26.8	8,520	24.6	8,143	22.6
15 - 59	15,849	59.1	17,925	61.7	19,909	64.1	21,788	66.1	23,376	67.5	24,553	68.2
60 +	1,407	5.2	1,668	5.7	1,988	6.4	2,325	7.1	2,711	7.8	3,271	9.1
รวม	26,841	100.0	29,039	100.0	31,062	100.0	32,947	100.0	34,607	100.0	35,967	100.0
รวมทั้งหมด												
0 - 14	18,894	35.2	18,652	32.1	18,074	29.1	17,376	26.4	16,716	24.2	15,951	22.2
15 - 59	31,624	59.0	35,719	61.6	39,634	63.8	43,359	65.8	45,514	67.2	48,820	67.9
60 +	3,087	5.8	3,669	6.3	4,394	7.1	5,130	7.8	5,935	8.6	7,104	9.9
รวม	53,605	100.0	58,040	100.0	62,102	100.0	65,865	100.0	69,165	100.0	71,875	100.0

ที่มา : คณะทำงานคาดประมาณประชากรในคณะกรรมการนโยบายและแผนประชากร
กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ, 2528.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการศึกษาปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและการแก้ไขปัญหา คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชน และผู้สูงอายุ วุฒิสภา (2537) ได้เสนอรายงานการศึกษาไว้ว่า แม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในการวางแผนครอบครัว โดยทำให้อัตราการเกิดของเด็กลดลงมากตามที่คาดไว้ แต่จำนวนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานได้ ก็ได้ทวีจำนวนขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งและมีปัญหามากขึ้นด้วย ดังนั้น การอบรมด้านความรู้ ความชำนาญต่าง ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในสถานสงเคราะห์คนชราทั่วประเทศ 14 แห่ง ที่กรมประชาสงเคราะห์ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐรับผิดชอบดำเนินการควรมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้สูงอายุว่าพวกเขาไม่ได้ถูกทอดทิ้ง และยังคงเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ อีกทั้งควรจัดการศึกษาในลักษณะที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือแสวงหาความบันเทิงผลิตผลจากนันทนาการต่าง ๆ

ศิลปศึกษาเป็นศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่งต่อคนทุกกลุ่ม ทุกสถานภาพ เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญเติบโตในทางสติปัญญา ทางอารมณ์ ทางกาย ทางสังคม ทางการรับรู้ ทางสุนทรียภาพ และทางการสร้างสรรค์ (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2527) สำหรับการเรียนการสอนศิลปศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางศิลปศึกษา การรับรู้ที่เป็นหลักพื้นฐาน คือ การรับรู้ทางตา ซึ่งได้แก่ การมองเห็น สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดได้ การมองเห็นเป็นจุดหมายปลายทางของการรับรู้ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษานั้น ข้อมมาจากการรับรู้ที่มีคุณภาพ การมองเห็นจึงควรเป็นการมองอย่างมีจุดมุ่งหมายและมองอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเรียนรู้ เป็นทรัพยากรเบื้องต้นไว้คัดสรร และปรับใช้ในการสร้างงานศิลปะ (อำไพ ติรณสาร, 2536) ทฤษฎีเกสทอลต์ (Gestalt Theory) เชื่อว่า การรับรู้สิ่งเร้าจากภายนอกเป็นไปโดยตรง ไม่มี การคาดเดาหรือคาดหวัง การรับรู้ของคนเรามีองค์ประกอบของความเรียบง่าย มีรายละเอียดน้อย นั่นคือ การรับรู้ของคนนั้นจะมองเห็นเค้าโครงหลักก่อน แล้วจึงค่อยมองในรายละเอียด (ปุ่นฉวีรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2536) หมายความว่า มนุษย์รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นภาพรวมนั่นเอง (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2533) การรับรู้เป็นกระบวนการภายในที่ทำให้บุคคลสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลก โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน คือ ตา หู จมูก ผิวน้ำ และลิ้น แต่การ

รับรู้ทางสายตามีอิทธิพลต่อคนเรามากที่สุด ทางสุนทรียศาสตร์ถือว่า การรับรู้ทางตาและหู เป็นการรับรู้ขั้นสูงเพราะสามารถเชื่อมโยงกับจิตและปัญญาได้โดยตรง (มะลิฉัตร เอื้ออานนท์, 2530) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gregory (1966 อ้างถึงใน Ruch, 1984) ที่พบว่า การรับรู้ทางสายตาเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะมนุษย์ทุกคนจะเรียนรู้รูปธรรมทาง จักษุสัมผัสตั้งร้อยละ 90

จึงอาจสรุปได้ว่า ศิลปศึกษาสามารถช่วยขยายขอบเขตของการรับรู้ของผู้เรียนทาง ด้านการใช้ประสาทสัมผัส เพราะการรับรู้ทางตาช่วยให้คนเราสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น เนื่องจากการมองด้วยการสังเกต พ่งพิจารณา เปรียบเหมือนศิลปินมอง สิ่งให้เห็น และเก็บรายละเอียดจากสิ่งที่เห็นมาถ่ายทอดเป็นงานศิลปะ (Tyler, 1971) สอดคล้องกับ Rouse (1994) ที่กล่าวว่า พัฒนาการเกี่ยวกับทักษะการรับรู้ทางการเห็นจะช่วย เพิ่มความสามารถเฉพาะบุคคลในการเปรียบเทียบพิจารณาสิ่งที่สังเกต และสามารถบันทึก ด้วยการวาดภาพซึ่งเป็นภาษาทางการเห็น การรับรู้แสดงออกถึงความคิดและประสบการณ์ อีกด้วย

สำหรับความสำคัญของศิลปศึกษาที่มีต่อผู้สูงอายุ นักการศึกษาศิลปศึกษา Kauppinen (1990) พบว่า ศิลปศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการพัฒนา ความสามารถทางความคิดและความต้องการทางการศึกษาของผู้สูงอายุ ความรอบรู้ที่ได้ มาจากประสบการณ์ในชีวิตสามารถช่วยผู้สูงอายุในกระบวนการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Kahane (1993) ที่พบว่า ศิลปศึกษาช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความภูมิใจ และมีความ มั่นใจในตนเอง รวมทั้งช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระหว่างกลุ่มอายุเดียวกันด้วย เนื่องจากอายุของบุคคลมิได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ (Thomdike, 1928) อีกทั้งศิลปศึกษา มีความสำคัญในการสร้างความรู้สึกละเอิบและอารมณ์ และการสร้างการรับรู้ทางความคิดและการ วิเคราะห์ รวมทั้งช่วยให้เกิดทักษะมากกว่าที่จะเป็นเพียงกิจกรรมนันทนาการในเวลาว่างของ ผู้สูงอายุ (Jones, 1988)

ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา จำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมฝึกปฏิบัติเป็นพื้นฐาน เป็นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สันติ คุณประเสริฐ, 2535) กิจกรรมในการเรียนการสอนศิลปะศึกษาช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ จึงควรจัดให้เหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน และต้องพิจารณาถึงความสนใจ ความพอใจของผู้เรียน (Lansing, 1976) กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุควรมีรูปแบบเน้นความเพลิดเพลิน ซึ่งจะมีผลต่อสภาพร่างกายและจิตใจ กิจกรรมควรมีการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ไม่ควรให้ผู้สูงอายุใช้กำลังมากเกินไป โดยหลีกเลี่ยงการนั่งและยืนนาน ๆ และต้องไม่ก่อให้เกิดความผิดปกติของโครงสร้างและสภาพของร่างกาย การจัดกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถ จะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดการปรับตัวทั้งทางร่างกายและจิตใจ (Newton and Anderson, 1966) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Davies (1984) ที่พบว่า การจัด การเรียนการสอนศิลปะศึกษาในชั้นเรียน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วม และได้รับความเพลิดเพลินในสถานสงเคราะห์คนชราได้

ในบรรดางานศิลปะประเภททัศนศิลป์ (Visual Arts) จิตรกรรมเป็นกิจกรรมที่ เปิดกว้างในทางปฏิบัติมากที่สุด มีความยืดหยุ่น และมีเทคนิคมากมาย ไม่ว่าจะเด็กหรือผู้สูงอายุ ผู้ป่วยหรือคนปกติ ทุกคนสามารถทำจิตรกรรมได้ (Feldman, 1967) จิตรกรรมเป็น องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่สุดในชั้นเรียน เป็นงานศิลปะที่มีรูปแบบการแสดงความรู้สึกที่ ลึกซึ้งได้มากที่สุด (Lowenfeld and Brittain, 1975) เป็นการแสดงออกเฉพาะบุคคล ช่วย ให้เกิดการเรียนรู้ และให้ความเพลิดเพลินได้ (Chapman, 1978) ในการถ่ายทอดจิตรกรรม ต้องผ่านการรับรู้เบื้องต้น คือ การมองเห็น และต้องพยายามทำความเข้าใจกับรูปทรงที่ มองเห็นนั้น ๆ เป็นอาการที่ลึกซึ้งกว่ากระบวนการใช้สายตาตามปกติธรรมดา เป็นการรับรู้ สะสม และจะกลายเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ ก็ต่อเมื่อมีการรวมคุณค่าของรูปทรง ที่มองเห็นให้เป็นเอกภาพเดียวกัน (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2533) และจากการสำรวจพบว่า จิตรกรรมเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษา ที่ผู้สูงอายุให้ความสนใจและต้องการ เรียนรู้มากที่สุด (Conant and Randall, 1963)

จากข้อมูลพื้นฐานซึ่งผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคระบุว่า สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคเป็นสถานสงเคราะห์คนชราที่ตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกของประเทศไทย และมีพัฒนาการมานานจนกลายเป็นแบบอย่างของสถานสงเคราะห์คนชราอีก 13 แห่ง มีการให้บริการอาชีพบำบัดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ทำงานอาชีพบำบัด ตามความเหมาะสมกับสภาพร่างกายโดยความสมัครใจ (อัญชลีย์ ชูตระกูล. นักสังคมสงเคราะห์ 6. สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2537) งานอาชีพบำบัดที่ให้บริการแก่ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ได้แก่ การฝีมือต่าง ๆ การพับกระดาษ การทำพรมเช็ดเท้า การทำตุ๊กตาประดิษฐ์ การทำดอกไม้ประดิษฐ์ การเย็บผ้า และการจัดกลุ่มงานอดิเรก เช่น การร้อยมาลัย การปอกหัวหอม เป็นต้น (นิธิมา คงปัญญา. เจ้าหน้าที่อาชีพบำบัด 3. สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2537)

สำหรับการให้บริการด้านการสอนศิลปศึกษา พบว่า ในปี พ.ศ.2533 "โครงการศิลปะเพื่อผู้สูงอายุ" โดยคุณจิตตารีย์ วนาพงษ์ ได้มาช่วยจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีให้แก่ผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคในช่วงเวลาหนึ่ง ปรากฏว่า ผู้สูงอายุกลุ่มหนึ่งให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวมาก อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันนี้ ยังไม่เคยมีการจัดให้มีการเรียนการสอนศิลปศึกษาประเภทจิตรกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการมาก่อน (สาตี จันทรสวรรณ. เจ้าหน้าที่อาชีพบำบัด. สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2537)

ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาผลของการสอนจิตรกรรมที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปศึกษาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค เนื่องจากจิตรกรรมเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา ที่ผู้สูงอายุสามารถใช้เป็นสื่อแสดงความคิด และความรู้สึกทางการรับรู้ทางศิลปศึกษาออกมาได้กระฉ่างแจ่มชัดโดยไม่ต้องใช้ทักษะสูงมากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาประเภทอื่น จิตรกรรมมีกระบวนการสร้างสรรค์ที่ไม่ซับซ้อน เนื้อหากว้างไม่จำกัด หลากหลายเทคนิค ชีดย่นได้ เป็นสื่อที่สามารถแสดงอารมณ์ ความรู้สึกโดยตรงมากที่สุด ช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ความเครียดต่าง ๆ ทางอารมณ์ที่สะสมอยู่ในตัว เกิดความเพลิดเพลิน (กำจร สุนพงษ์ศรี. รองศาสตราจารย์. สัมภาษณ์, 7 กันยายน 2537) และประการที่สำคัญที่สุด จากการ

สัมภวณัผู้สูงอายุ จำนวน 30 คน ที่เป็นสมาชิกรและเข้าร่วมกิจกรรมอาชีวบำบดัของสถานสงเคราะห์คนชราบ่านบางแค อย่างไม่เป้นทางการ เมื่อนันที่ 28 กรกฎาคม 2538 เพื่อประเมินความต้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนจิตรกรรม พบว่า ผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน หรือร้อยละ 66.67 มีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ถ้ามีการจัดการเรียนการสอนจิตรกรรมขึ้นในสถานสงเคราะห์คนชราบ่านบางแค ผู้วิจัยจึงมีความคาดหวังว่า การสอนจิตรกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและความพร้อมของสถานสงเคราะห์คนชราแต่ละแห่ง เพื่อจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเปลิดเปลิน และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้สูงอายุว่า พวกเขาไม่ได้ถูกทอดทิ้ง และยังคงเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการสอนจิตรกรรมที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปศึกษาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ่านบางแค

สมมติฐานในการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจิตรกรรมของผู้สูงอายุที่ได้รับการสอนจิตรกรรมตามแผนการสอน สูงกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการสอนจิตรกรรมตามแผนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นสมาชิกรและสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมอาชีวบำบดัของสถานสงเคราะห์คนชราบ่านบางแค ในปี พ.ศ.2538 และมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนจิตรกรรม จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

การศึกษาผลของการสอนจิตรกรรมที่มีผลต่อการรับรู้ทางศิลปศึกษาของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคนี้ เป็นผลมาจากการสอนจิตรกรรมโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอน ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยใช้หลักการวางแผนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ 5 ขั้นตอน ของ Brundage และ Mackeracher (1980) หลักการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปศึกษาของ McFee (1977) และความต้องการในการเรียนรู้จิตรกรรมของผู้สูงอายุ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน การใช้แนวทางอื่นกับการศึกษาเช่นเดียวกันนี้ อาจได้ผลที่แตกต่างกัน

ข้อจำกัดของการวิจัย

ปัญหาที่ผู้วิจัยไม่อาจควบคุมได้อันอาจทำให้การวิจัยได้ผลไม่สมบูรณ์คือ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้สูงอายุเพศหญิงทั้งหมด เนื่องจากผู้สูงอายุเพศชายที่เป็นสมาชิกของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค มีข้อจำกัดทางด้านกายภาพ จึงไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมอาชีพบำบัดที่สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคจัดให้มีขึ้นแต่อย่างใด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การสอน หมายถึง การสอนจิตรกรรมที่มีผลต่อการรับรู้ทางศิลปศึกษาของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชรา ตามแผนการสอนซึ่งใช้หลักการวางแผนการเรียนการสอนผู้ใหญ่ 5 ขั้นตอน ของ Brundage และ Mackeracher (1980) มาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอน โดยใช้หลักการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปศึกษาของ McFee (1977) มาเป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้จิตรกรรมของผู้สูงอายุ

จิตรกรรม หมายถึง ความรู้พื้นฐานภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติทางด้านจิตรกรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการร่างภาพและระบายสี โดยใช้ดินสอร่างภาพและระบายสี Acrylic ด้วยพู่กัน บนพื้นระนาบรองรับ คือ ผ้าใบ

การรับรู้ทางศิลปศึกษา หมายถึง การรับรู้ที่เป็นหลักพื้นฐาน คือ การรับรู้ทางตา โดยสามารถถ่ายทอดสิ่งที่มองเห็นออกมาเป็นภาพวาด อย่างมีทักษะทางหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ใหญ่วัยสูงอายุ หรือผู้ใหญ่วัยปัจฉิมวัย ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป สภาพปกติช่วยเหลือตัวเองได้ ซึ่งเป็นสมาชิกของสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ในปี พ.ศ.2538

สถานสงเคราะห์คนชรา หมายถึง สถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค ถนนเพชรเกษม เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนจิตรกรรมตามแผนการสอน มีพัฒนาการทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และได้รับความเพลิดเพลินจากการทำงานจิตรกรรม รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการทำงานจิตรกรรมไปปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทำกิจกรรมอาชีพบำบัดของตนเองอีกด้วย

2. การสอนจิตรกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นไปได้สำหรับสถานสงเคราะห์คนชรา ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและความพร้อมของสถานสงเคราะห์คนชราแต่ละแห่ง เพื่อเสริมสร้างอึดมโนทัศน์ในทางบวกและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุที่เข้าพักอาศัยหรือมาใช้บริการต่าง ๆ ของสถานสงเคราะห์คนชรา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย